

doWIADÓWKI

czyli wszystko co chcielibyście wiedzieć o szkole, a boicie się zapytać

II EDYCJA 2013/2014

Anna Florek
Anna Gromadzka

„Gdy dziecko nie chce zostać w przedszkolu – problemy z adaptacją”

Celem naszego spotkania było zwrócenie uwagi na powody, dla których dziecko nie chce zostać w przedszkolu. Zastanawialiśmy się w jaki sposób dziecko może te problemy komunikować, manifestować, co w zachowaniu dziecka może wskazywać na te trudności.

Uczestnicy spotkania pracowali w trzech grupach. Wśród nich byli nauczyciele przedszkolni, dyrektorzy przedszkoli, rodzice, studenci.

Opór przed rozstaniem z rodzicami i pozostaniem w przedszkolu może mieć miejsce nie tylko w okresie adaptacyjnym, ale także później. Powody takiej sytuacji mogą być bardzo różne. Skuteczną metodą ich diagnozowania jest obserwacja dziecka oraz rozmowa z samym dzieckiem, jego rodzicami i osobami, które są z dzieckiem związane w środowisku domowym i w przedszkolu.

Obserwacja

Zwrócono uwagę, że obserwacja powinna być szczegółowo zaplanowana pod kątem celu jej przeprowadzenia. Wskazane jest, by obserwację przeprowadzały dwie osoby, by porównać jej wyniki i uniknąć subiektywnego spojrzenia na sytuację. Podczas obserwowania staramy się jak najdokładniej opisać sytuację poprzedzającą budzące nasz niepokój zachowanie dziecka, następnie opisujemy zachowanie dziecka, reakcję otoczenia na to zachowanie oraz efekt, czyli to jak zareagowało dziecko po interwencji. Można to przedstawić w formie tabelki:

Sytuacja poprzedzająca	Opis zachowania dziecka	Reakcja otoczenia (dzieci, dorośli)	Opis zachowania dziecka

Opisanie zachowania dziecka w połączeniu ze skojarzeniem go z konkretną sytuacją i osobami pozwoli nam na opracowanie i wdrożenie zmian, mających na celu poprawę sytuacji. Da nam odpowiedź co jest źródłem trudności i pomoże zaplanować rozwiązania na poziomie instytucji, grupy, relacji międzyludzkich.

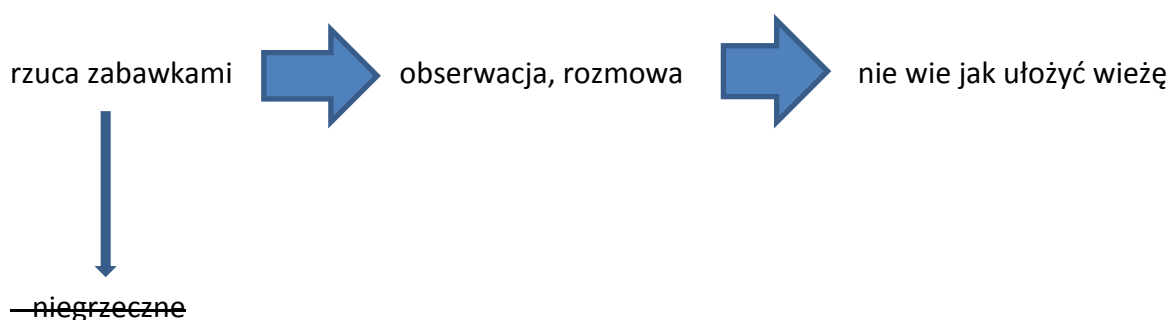
Ważne jest, aby dostrzec różnicę między tym co rzeczywiste, co widzimy i słyszymy a sposobem interpretowania określonego zachowania.

Aby uniknąć przypuszczeń i własnej interpretacji w ocenie konkretnego zachowania – opisujemy to zachowanie. Etykiety: niegrzeczna, zazdrosna, niesamodzielna, niekoleżeński, samolubny, rozpieszczony, dobry zamieniamy **na opis zachowania**, który pozwala skutecznie i trafnie reagować w wielu sytuacjach. Zaletą opisanego zachowania (zamiast osądzania) jest możliwość poznania jego przyczyny i lepsze zrozumienie drugiej osoby. Można to zobrazować tak:

Opis zachowania
(odrzucaamy etykietę)
dalszych działań

Diagnoza

Powód, który wskazuje cel

Mając powyższe na uwadze uczestnicy spotkania sporządzili **listę zachowań, które mogą świadczyć o trudnościach dziecka w okresie adaptacji do warunków istniejących w przedszkolu.**

Grupa 1

- Dziecko płacze
- nieustannie powtarza, że chce do mamy
- nie chce się bawić z innymi dziećmi*
- nie chce jeść *
- nie chce wejść do sali *
- próbuje uciekać
- potrzebuje kontaktu z dorosłym
- przytula się do przyniesionej zabawki
- moczy się
- mówi, że go boli
- tupie
- trzyma się mamy
- stoi w oknie

(* dyskutowano nad tym, czy sformułowanie „nie chce” nie jest już interpretacją, opisem zachowania byłoby np. „nie je”, „stoi w drzwiach”)

Grupa 2

- Dziecko płacze
- krzyczy
- nie chce rozstać się z rodzicem *
- ucieka
- kopie, bije rodziców
- zadaje pytania: „Kiedy przyjdzie mama?”
- nie chce z nikim się bawić *
- nie chce jeść *
- bije kolegów
- milczy
- moczy się
- mówi: „Boli mnie brzuch”
- odchodzi podczas zajęć/wspólnych zabaw
- przytula się do nauczyciela
- mówi: „Jesteś głupia”

Grupa 3

- Dziecko powraca do rodzica („jeszcze buziak”)
- stoi w oknie
- problemy fizjologiczne (moczenie się, odmowa jedzenia, wymioty)
- przedłuża pobyt w szatni
- płacze
- odmawia współpracy
- tupie nogami
- wymyśla „temat zastępczy”
- krzyczy
- opór przy wejściu do przedszkola
- buntuje
- pyta: „Kiedy przyjdzie mama?”
- bije w twarz, kopie rodzica
- dziecko mówi, że boli go brzuch, głowa, itp.

W dalszej części spotkania każda grupa wybrała jedno zachowanie do dalszej analizy. Zastanawiano się, **co może być przyczyną opisanego zachowania**. Wskazanie przyczyny w sytuacji realnej (nie ćwiczeniowej tak, jak w czasie warsztatów) miałyby miejsce po przeprowadzonej obserwacji, rozmowach (diagnoza). Oto efekty pracy wspólnej:

Grupa 1

Nie bawi się z dziećmi - Co może być powodem?

- ma swoją zabawkę
- nie potrafi się bawić samo
- jest zmęczone
- coś je boli
- zmoczyło się
- ma trudności komunikacyjne, nie mówi
- nie potrafi znaleźć odpowiedniej dla siebie zabawki
- chce się bawić zabawką, która bawi się inne dziecko
- potrafi się bawić tylko z dorosłymi
- nie potrafi podporządkować się regułom
- nie ma pomysłu na zabawę
- chce przewodzić w zabawie
- nie ma jego domowych zabawek
- nie ma ulubionego kolegi

Grupa 2

Kopie, bije rodziców - Co może być powodem?

- boi się zostać sam („mama nie wróci”)
- jest nie wyspane
- poganianie dziecka
- bicie przez rodziców
- zwraca na siebie uwagę biciem
- kiedy bije, rodzice są skoncentrowani na nim
- brak reakcji rodzica na komunikaty werbalne
- kiedy bije, rodzice mu ustępują
- chce dominować nad rodzicami
- dorośli nie określają granic
- brak poczucia bezpieczeństwa:
 - mało czasu dla dziecka
 - nie bawią się z nim
- dziecko jest w centrum uwagi

Grupa 3

Opór przy wejściu do przedszkola - Co może być powodem?

- nie chce się rozstać z rodzicem (młodsze rodzeństwo w domu, pierwsze rozstanie)
- zapomniał zabawki
- zmęczenie, jest nie wyspane
- wspomnienia z nieprzyjemnej sytuacji z poprzedniego dnia

- lęk przed tłokiem, hałasem
- zachowanie występuje przy jednym rodzicu
- reakcja na brak ulubionej osoby z personelu

Prowadzące spotkanie uzupełniły prezentacje grup o swoje doświadczenia związane z sytuacją, gdy dziecko „nie je”.

Dziecko nie je – Co może być powodem?

- chęć zwrócenia na siebie uwagi
- podczas posiłku jest głośno
- pośpiech w czasie posiłków
- nadmierne dyscyplinowanie dzieci podczas posiłków
- jest za dużo ludzi
- dziecko nie otrzymuje uwagi i pomocy
- jest karmione w domu,
- jest chore, ma infekcję
- nie umie posługiwać się sztućcami,
- inna niż dotychczas pora jedzenia,
- nie jest głodne,
- za duża porcja,
- w domu są inne potrawy,
- potrawy w domu inaczej smakują,
- jedzenie w przedszkolu brzydko pachnie,
- w domu są inne zwyczaje, rytuały podczas posiłków
- nie toleruje niektórych pokarmów, alergia, niezdiagnozowana choroba
- jest zmęczone, śpiące, chce mu się pić, siusiu – nie umie tego zakomunikować
- w czasie obiadu już czeka na rodzica i tęskni

Kolejnym etapem jest **zaplanowanie działań**, które mają pomóc dziecku i jego rodzinie w przezwyciężeniu trudności. Niektóre zamierzenia związane są z niewielkimi zmianami w organizacji dnia lub zwyczajów przedszkolnych lub rodzinnych, inne wymagają większego nakładu pracy, czasu i rozbudowanych działań (także wsparcia specjalistów). Istotne jest, by przy planowaniu zmian uwzględnić wszystkie zainteresowane podmioty, czyli uwzględnić pomoc :

- Dla dziecka
- Dla nauczyciela
- Dla rodzica
- Dla instytucji

Grupy warsztatowe przedstawiły opracowane przez siebie działania. Oto one:

Działania mające pomóc w sytuacji, gdy dziecko nie bawi się z dziećmi.

Co może pomóc dziecku?

- wszystkie dzieci przynoszą zabawki
- określamy jakie zabawki mogą przynosić dzieci
- organizowanie prezentacji zabawek i wspólnej zabawy - forma dostosowana do wieku
- określenie dnia na przynoszenie zabawek

Co może pomóc rodzicom?

- proponujemy proste zabawy
- pytamy rodziców w jakie zabawy bawi się dziecko
- propozycje zabawy
- dostosowujemy zabawki do możliwości i upodobań dzieci

Co może pomóc nauczycielowi?

- relaks
- informujemy rodziców o rytmie dnia w przedszkolu
- nauczyciel czyta bajki, opowiadania, itp.
- dostosowanie sali - kącik relaksacyjny

Co może pomóc instytucji?

- zabawy zachęcające do wypowiedzania się
- spisanie „słownika dziecka”
- łatwiejsza komunikacja, zrozumienie dziecka
- zwiększenie ilości godzin pracy logopedy

Działania mające pomóc w sytuacji, gdy dziecko kopie, bije rodziców

Co może pomóc dziecku?

- przychodzenie z przytulanką
- wzmacnianie, zauważanie pozytywnych zachowań
- nagradzanie słowne, proste komunikaty
- spokojne, łagodne komunikaty
- słuchanie dziecka
- stopniowe przyswajanie zasad
- indywidualna zabawa z dzieckiem
- obietnica atrakcyjnej zabawy następnego dnia

Co może pomóc rodzicom?

- stworzenie wspólnego planu poranka
- ustalenie norm
- słuchanie dziecka
- szukanie przez rodziców przyczyn zachowań dziecka (wywiad z rodzicem)
- przekazywanie codziennie pozytywnych informacji
- konsultacja w poradni specjalistycznej
- znalezienie właściwej osoby (różne osoby przyprowadzają dzieci do przedszkola)

Co może pomóc nauczycielowi?

- wywiad z rodzicami
- konsultacja ze specjalistą
- spokojne podejście do dziecka
- różne miejsca rozstania
- empatyczne słuchanie dziecka
- przygotowanie atrakcyjnych zajęć

Co może pomóc instytucji?

- zapewnienie miejsca do spokojnego pożegnania

Działania mające pomóc w sytuacji, gdy ma miejsce opór przed wejściem do przedszkola

- rozmowa z rodzicem - analiza sytuacji (dlaczego nie chce zostać?)
- zaproponowanie rodzicowi, że może zostać w sali z dzieckiem
- ustalenie osoby dorosłej, która łatwiej radzi sobie z rozstaniem
- zmiana przyprowadzenia dziecka, np. trochę wcześniej
- czas dla dziecka
- przywitanie dziecka w przedszkolu – rytuał, np. ulubiona pani
- kontynuacja ciekawej, atrakcyjnej zabawy z poprzedniego dnia
- pomoc w znalezieniu przyjaciela w grupie
- przynoszenie zabawki z domu do przedszkola

Kiedy dziecko nie chce zostać w przedszkolu, wówczas jest to problem co najmniej kilku osób. Najpierw jest to problem rodziców, którzy powinni mieć poczucie, że ich dziecko będzie bezpieczne i zadowolone a to co widzą i przeżywają wróży coś zupełnie przeciwnego. Następnie jest to problem opiekunów przedszkolnych, którzy chcieliby skutecznie zapewnić poczucie bezpieczeństwa i radosną zabawę, zaś dziecko odrzuca kontakt z nimi. Przede wszystkim jednak, jest to kłopot dla dziecka, które jest za małe by sobie z tą sytuacją poradzić a dorośli, znajdujący się w pobliżu też okazują się nieporadni, nieczuli, niedobrzy...

Czy dorośli są naprawdę nieporadni??? Często okazuje się, że trzeba tylko uważnie przyjrzeć się sytuacji, zrobić burzę mózgów a rozwiązanie się znajdzie. Natomiast zmiany, które zostaną wprowadzone dla jednego dziecka, mogą też dobrze służyć również innym.

Za każdym razem szukanie przyczyn powstania problemu i jego rozwiązanie jest dobrą sposobnością, żeby poszerzyć wiedzę o potrzebach dzieci i rozwijać współpracę nauczycieli i rodziców.

Na koniec życząc dobrych pomysłów jeszcze raz zwrócono uwagę na **znaczącą rolę rodziców w rozwiązywaniu problemów dziecka w przedszkolu.**

Ponieważ:

- Najlepiej ze wszystkich zainteresowanych znają dziecko – nauczyciel je poznaje,
- Byli, są i będą odpowiedzialni za jego los – nauczyciel tylko czasowo,
- Wiedzą jakie propozycje przekraczają możliwości dziecka lub rodziny – placówka tego nie wie,
- Sprawdzili już wiele „cennych” propozycji.

PONIEWAŻ SĄ KOMPETENTNI!